

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 17b/2022

privind interpretarea articolului 47 din Constituție
(protecția socială a cetățenilor)

CHIȘINĂU
8 septembrie 2022

DECIZIE DE INADMISIBILITATE
A SESIZĂRII NR. 17B/2022

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 7 februarie 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 8 septembrie 2022, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 7 februarie 2022 de doamna Alla Darovannaia și domnul Grigore Novac, deputați în Parlamentul Republicii Moldova, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. b) din Constituție, 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale.

2. Autorii sesizării îi solicită Curții Constituționale să interpreteze articolul 47 din Constituție, explicând (i) dacă articolul 47 din Constituție comportă un caracter superfluu și/sau desuet; (ii) care sunt măsurile reale pe care urmează să le întreprindă statul în vederea asigurării unui nivel de trai decent pentru cetățeni; (iii) dacă statul este obligat să întreprindă măsuri economice urgente în cazul în care volumul cumulativ al taxelor și tarifelor opozabile cetățeanului depășește volumul debitului lunar al acestuia; (iv) dacă garantarea de către stat a unei pensii minime și/sau a unui salariu minim mai mic decât costul coșului minim de consum corespunde spiritului Constituției.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

3. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 47

Dreptul la asistență și protecție socială

„(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor sesizării

4. Potrivit autorilor sesizării, perioada contemporană a realităților social-economice din Republica Moldova denotă existența unei sarcini economico-financiare nesustenabile pentru cetățenii săi.

5. Autorii sesizării oferă ca exemple achitarea de către cetățeni a unui preț ridicat pentru consumul de gaze și energia electrică. Aceștia mai fac trimitere la cheltuielile de consum medii lunare ale unei persoane în Republica Moldova.

6. Autorii sesizării susțin că noțiunea de trai decent nu este definită clar în Constituție. Ei mai subliniază faptul că dreptul la un nivel de trai decent are un conținut complex și nedeterminat de legislatorul constituant și că acesta, pentru a fi protejat în fiecare caz particular, trebuie interpretat în contextul situațiilor avute în vedere de legislator.

7. Autorii sesizării afirmă că caracterul infim și neadaptat la realitățile economice al pensiilor aduce atingere principiului așteptărilor legitime ale cetățenilor cu privire la nivelul protecției și securității sociale.

8. Autorii sesizării îi adresează Curții întrebările menționate la § 2.

B. Aprecierea Curții

8. Curtea a verificat respectarea, în prezenta cauză, a condițiilor de admisibilitate a unei sesizări, stabilite în jurisprudența sa constantă.

9. Potrivit articolului 135 alin. (1) lit. b) din Constituție, sesizarea privind interpretarea Constituției ține de competența sa *ratione materiae*.

10. De asemenea, conform articolului 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, deputații în Parlament au competența de a sesiza Curtea Constituțională.

11. Curtea observă că obiect al sesizării îl constituie interpretarea articolului 47 din Constituție.

- *Cu privire la primele trei întrebări*

12. În Hotărârea nr. 12 din 16 iunie 2022, Curtea a reținut că articolul 47 din Constituție stabilește obligația pozitivă a statului de a întreprinde măsuri care să asigure un nivel de trai decent al cetățenilor săi. Curtea a notat că competența stabilirii cuantumului salariilor a fost delegată Parlamentului și Guvernului, având în vedere expertiza lor în domeniul politicilor sociale și economice. Totuși, Constituția nu acordă o marjă discreționară nelimitată autorităților în acest domeniu. Dimpotrivă, articolul 47 alin. (1) din Constituție poate deveni incident în cazurile în care eventualele măsuri ale autorităților în domeniul stabilirii cuantumului salariului minim ar fi de un nivel insuficient pentru necesitățile de bază ale salariaților (a se vedea § 24 din Hotărârea citată).

DECIZIE DE INADMISIBILITATE
A SESIZĂRII NR. 17B/2022

13. Curtea a notat că caracterul social al statului presupune instituirea unui sistem politic, care ar permite adoptarea unor măsuri adecvate pentru redistribuirea bunurilor conform principiilor echității sociale, astfel încât toți membrii societății să posede un minim garantat de asigurare socială conform prevederilor articolului 47 din Constituție. Astfel, articolul 47 alin. (1) din Constituție prevede că statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, incluzând hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare (HCC nr. 12 din 16 iunie 2022, § 48).

14. Curtea a reținut că textul „un nivel de trai decent” reprezintă un obiectiv social stabilit de Constituție, care trebuie realizat prin măsurile întreprinse de către autorități. Constituția lasă la discreția autorităților să decidă cu privire la măsurile care trebuie adoptate în vederea realizării unui nivel de trai decent. De asemenea, având în vedere că asigurarea unui nivel de trai decent este în strânsă legătură cu capacitățile economice ale statului, Curtea consideră că articolul 47 alin. (1) din Constituție nu stabilește un standard de viață care trebuie asigurat imediat de către autorități, ci admite o creștere treptată a acestui standard. Prin textul „orice om” se accentuează că de garanțiile traiului decent trebuie să beneficieze în mod nediscriminatoriu toate categoriile populației. Curtea a mai notat că textul „care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, [...] cuprinzând hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare” reprezintă nucleul minim de garanții sociale care trebuie asigurat cetățenilor potrivit scopului stabilit de articolul 47 alin. (1) din Constituție (a se vedea HCC nr. 12 din 16 iunie 2022, §§ 49-50).

15. Totodată, Curtea a menționat că articolul 1 alin. (3) din Constituție prevede, *inter alia*, că Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului [...] este garantată. Dignitatea omului reprezintă un element central al catalogului valorilor supreme stabilite în preambulul Constituției. În domeniul salarizării, demnitatea omului trebuie interpretată sub două aspecte: aspectul valoric și aspectul social. Cu privire la aspectul valoric, Curtea a reținut că la stabilirea salariilor legislatorul trebuie să aibă în vedere necesitățile de bază ale salariaților. Acest aspect al demnității umane pornește de la premisa că demnitatea umană nu este compatibilă cu sărăcia și, prin urmare, că autoritățile statale nu pot pretinde că au avut în vedere demnitatea cetățenilor săi în condițiile în care măsurile din domeniul salarizării nu au depășit pragul sărăciei. Totuși, ca valoare constituțională, demnitatea umană nu se limitează la necesitățile de supraviețuire. Dimpotrivă, aceasta include și necesitățile social-culturale ale persoanelor apte de muncă. Astfel, cel de-al doilea aspect al demnității umane presupune că la stabilirea salariului minim autoritățile statale trebuie să aibă în vedere și necesitățile social-culturale ale persoanelor apte de muncă. Acest aspect al demnității umane pornește de la dorința oamenilor de a participa la viața socială (§§ 51-53 din Hotărârea citată).

DECIZIE DE INADMISIBILITATE
A SESIZĂRII NR. 17B/2022

16. Așadar, având în vedere interpretarea articolului 47 din Constituție dată prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 12 din 16 iunie 2022, Curtea reține că acest capăt al sesizării este inadmisibil.

- *Cu privire la cea de-a patra întrebare*

17. Autorii sesizării îi solicită Curții să interpreteze articolul 47 din Constituție, explicând dacă garantarea de către stat a unei pensii minime și/sau a unui salariu minim mai mici decât costul coșului minim de consum corespunde spiritului Constituției.

18. Sub acest aspect, Curtea reține că prin această întrebare autorii sesizării nu au pretins că textul normei constituționale este incert și neuniform, ci mai curând îi solicită Curții să verifice constituționalitatea cuantumului pensiei minime și a salariului minim prin intermediul mecanismului de interpretare a Constituției. În acest sens, Curtea reiterează că deține competența verificării constituționalității legilor și a altor acte normative, fiind sesizată în modul corespunzător. Mecanismul de interpretare a Constituției urmărește să explice textele incerte și neuniforme din Constituție, nu să verifice constituționalitatea actelor infraconstituționale (a se vedea DCC nr. 16 din 2 februarie 2021, § 11; DCC nr. 106 din 21 iulie 2022, § 13).

19. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind interpretarea Constituției este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. b) și 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea nr. 17b/2022 privind interpretarea articolului 47 din Constituție, depusă de doamna Alla Darovannaia și domnul Grigore Novac, deputați în Parlamentul Republicii Moldova.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 8 septembrie 2022
DCC nr. 113
Dosarul nr. 17b/2022